

УДК 327.2

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН У ПІВДЕННО-СХІДНІЙ АЗІЇ У СВІТЛІ НОВИХ ТЕОРЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ

Михайло Комарницький

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
бул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: mikekomar@gmail.com*

Розглянуто нові тенденції розвитку регіональних відносин в Південно-Східній Азії в теоретичному осмисленні міжнародних і локальних дослідників, аналітиків і експертів. Проаналізовано перехід від традиційно усталених методів реалізму та неореалізму в теоретичному дискурсі регіональної політики Південно-Східній Азії до конструктивістських ідей та методів дослідження. Висвітлено роль досліджень, заснованих на теорії конструктивізму, та їхній вплив на глибше розуміння регіонального порядку в Південно-Східній Азії.

Ключові слова: Південно-Східна Азія, АСЕАН, реалізм, конструктивізм, теоретичний плюралізм, співпраця у сфері безпеки.

За останні десятиліття відбулися значні зміни в теоретичних підходах до дослідження регіональних відносин у Південно-Східній Азії. Тривалий період, від закінчення Другої Світової війни до дев'яностих років минулого століття, дослідження міждержавних взаємин у цьому регіоні, а також вивчення ролі суспільства, економіки та державних інституцій у цих відносинах мали здебільшого теоретичний, а не аналітично-прогностичний характер. Такі дослідження, як правило, відображали основні тенденції в теорії міжнародних відносин, які полягали у домінуванні реалістичного та неореалістичного підходу до вивчення тих чи інших явищ і процесів міжнародної політики. Не можна стверджувати, що дослідження регіональних відносин у Південно-Східній Азії були системними, однак навіть незначна кількість аналітичних статей зробили внесок у загальне розуміння та сприйняття регіональних подій (наприклад, [10]). Але такий аналіз регіональних відносин не був багатоаспектним, що в остаточному підсумку не давало змоги цілісно сприймати події та процеси, що відбувалися в Південно-Східній Азії.

Упродовж 1990-х років політичні експерти й аналітики регіональних відносин у Південно-Східній Азії почали застосовувати ширший теоретичний інструментарій для аналізу регіональної співпраці. Поштовхом до такої зміни теоретично-аналітичної парадигми досліджень регіональних процесів у Південно-Східній Азії стали дві причини. По-перше, кілька подій у цьому регіоні поставили під сумнів прогностичну надійність реалістичного чи неореалістичного підходу до інтерпретації регіональних політичних процесів, а це не давало вже змоги адекватно впливати на регіональну безпеку та політичні відносини в регіоні. Виведення в'єтнамських військ із Камбоджі 1989 року та підписання угоди між комуністичною партією Малайзії (КПМ) та малайським і тайським урядами, відповідно до якої КПМ була позбавлена підтримки, стали символічним сигналом закінчення Холодної війни, яка тривала у Південно-

Східній Азії десятиліттями. Водночас ці події стали символічним маркером зародження нових механізмів регіональних відносин у цьому досить непевному, з погляду міжнародної безпеки, регіоні. У 1994 році Асоціація Південно-Східних націй АСЕАН заснувала Регіональний форум АСЕАН (АРФ), а через декілька років членами АСЕАН стали всі десять держав Південно-Східної Азії. Більшість традиційних аналітиків, які розглядали регіональну політику через призму холодної війни, не могли вже за допомогою реалістичної чи неореалістичної інтерпретації пояснювати причини виникнення різноманітних програм співробітництва в регіоні, зокрема програм регіонального економічного співробітництва. Початок діяльності Азійсько-Тихоокеанського Економічного Співробітництва (АТЕС) в 1989 році, а також провідна роль АСЕАН для держав-учасниць призвели до того, що головні щорічні зустрічі країн-членів організації, присуті, стали визначальними для зміцнення та поглиблення регіонального співробітництва. Крім того, створення 1992 р. на саміті АСЕАН зони вільної торгівлі АСЕАН, економічна криза в Азії 1997-98 рр. а також виникнення АСЕАН+3 в рамках Східно-Азійського регіонального економічного співробітництва спричинили радикальну переоцінку способів дослідження та аналізу проблем і викликів в цьому регіоні.

Варто відзначити, що 1990-ті роки позначились також розвитком нових теоретичних концепцій у міжнародних відносинах. Наслідком цього стало жваве обговорення в науково-дипломатичному дискурсі ідей, які не лише наголошували на значущості застосування різноманітних теоретичних підходів при аналізі розвитку політичних подій, а й заперечували значущість традиційного методологічного універсалізму, який приписували реалістичному та неореалістичному методів дослідження. Посилення неоліберальних ідей, і збільшення інституцій, що їх проповідували, особливо в США, призвели до посилення радикальної критики неореалістичних концепцій у теорії міжнародних відносин. Прихильники конструктивізму та постмодерністських теорій остаточно поставили під сумнів доцільність застосування неоромантизму і теорії міжнародних відносин [6]. Щоправда, у Великобританії та інших країнах Європи, а також у Канаді, дотримувалися синтетичного підходу до аналізу міжнародних подій в усіх куточках світу [12]. Комплекс нових теоретичних підходів, як і вдосконалення старих неореалістичних методів аналізу, давав дослідникам політичного та економічного життя у Південно-Східній Азії широкий вибір численних теорій, які відкривали нові інтерпретаційні можливості під час осмислення змін в регіоні. Нові теоретичні напрацювання західного дипломатичного та політичного дискурсів давали змогу по-новому подивитися на виникнення нових регіональних підходів для вирішення нових глобальних викликів у сфері безпеки, що появилися через завершення Холодної війни, збільшення впливу Китаю, поглиблення економічної регіоналізації, а також ініціювання країнами-членами АСЕАН перших регіональних проектів ([1], [5], [16]).

Ці новітні підходи істотно збагатили і розширили науково-теоретичну та політико-аналітичну літературу з питань регіональних відносин у Південно-Східній Азії. Відштовхуючись від усталених традиційних поглядів на те, що такі матеріальні ресурси, як військова сила та потужні військові альянси, були визначальними детермінантами регіональної стабільності, конструктивісти використовують концепт "ідеаційних сил" ("ideational forces"), до яких належать ідентичність і суспільні ціннісні норми, що виразно репрезентують особливості регіонального середовища

або “структури”, які визначають регіональний порядок Південно-Східної Азії. Щобільше, представники місцевих органів влади та регіональних інституцій, також мають неабиякий вплив на політичні та економічні події в регіоні, тому їх не можна розглядати лише як незначний фактор у збалансуванні регіональних сил. Ставлення під сумнів реалістичного методу в дослідженнях Південно-Східної Азії можна пояснити також відмовою новочасних теорій міжнародних відносин від принципу централізації, критикою її значущості в інтерпретації сучасних міжнародних процесів і відносин [3, с. 226].

Новітні теоретичні концепції не лише вплинули на характер і проблематику академічних досліджень, а й також мали значний вплив на формування нової політичної культури та культури міжнародних відносин. Передусім вони поставили під сумнів тісний зв'язок між реаліями зовнішньої політики (баланс сил і військова присутність США) та внутрішнім політичним авторитаризмом, що був звичним явищем для країн Південно-Східної Азії впродовж Холодної війни. Крім цього, вони забезпечували новий набір інструментів для аналізу та прогнозування альтернативних шляхів розбудови мережі регіональних взаємин уже з урахуванням співробітництва в сфері безпеки та способів суспільного устрою.

Навіть конструктивісти, які заперечували основні теоретичні принципи реалізму та неореалізму в теорії міжнародних відносин, зазнали значної критики з боку представників традиційних напрямів. Незважаючи на те, що ширше застосування теоретичного апарату міжнародних відносин істотно допомогло покращити аналіз і розуміння подій у Південно-Східній Азії, теорія міжнародних відносин все-таки має свої межі застосування. Безсумнівно, виникає запитання: наскільки теорії, які появились в європейському чи північноамериканському контексті, придатні та адекватні для застосування до тих частин світу, що є менш економічно розвинені [13, с. 1-7], [17, с. 295-299].

Упродовж останніх кількох років усе більше аналітиків, які працювали над проблемою універсальності основних засад і принципів теорії міжнародних відносин, намагалися застосовувати такі теоретичні концепції, які адекватно висвітлюють динаміку змін у регіоні. Особливо істотний внесок у теоретичні дослідження зробили науковці нового покоління, які вивчають відносини в Південно-Східній Азії. Палкі та цікаві дискусії між представниками нової когорти аналітиків сприяють розширенню розуміння не лише Південно-Східної Азії, а й дають змогу ефективно застосовувати теорії міжнародних відносин до регіональних відносин взагалі. Теоретичний плюралізм, який є характерною рисою цих дискусій і який застосовують під час аналізу питань регіональної безпеки та регіональної політики, водночас є добрим стимулом і забезпечує основу для продуктивного обміну аргументами та ідеями. Хоча дослідження з цих питань не охоплюють всіх видів плюралізму, аналітики твердять, що занепокоєння щодо повної заміни реалістичного підходу конструктивістським безпідставне, як і безпідставними є заяви, що дослідження міжнародних відносин Південно-Східної Азії залежать від єдиного погляду на регіональну інституційну динаміку, на чому й наголошують такі теоретики та аналітики, як А. Ба, С. Ігон, Р. Стаббс, і Г. Катсумата.

Сара Ігон [4] та Річард Стаббс [16] зосереджують свою увагу, з одного боку, на дискусії між реалістами та неореалістами, а з іншого – досліджують конструктивістські підходи. Ці теоретики намагаються визначити основні відмінності

між двома групами ідей відповідно до відповіді на запитання: «Чи АСЕАН – могутня структура?», а також окреслити чіткі та суттєві відмінності у їхніх інтерпретаціях ефективності/неефективності ролі АСЕАН. І навіть більш, спираючись на досвід відносно слабких членів АСЕАН та їхній неспроможності творити та розвивати впливові регіональні інституції співробітництва, вони намагаються доповнити та розвинути конструктивістські теорії, зокрема таку важливу їхню концепцію, як концепцію сили.

Аліса Ба [2] також застосовує концепцію сили у своєму конструктивістському дослідженні “складних зобов'язань” держав АСЕАН перед Китаєм. Зокрема Ба досліджує проблеми інтерактивного соціального навчання та його впливу на регіональні відносини Китаю та членів АСЕАН. Вона твердить, що невизначеність після закінчення Холодної війни сприяла процесові переоцінки відносин між країнами АСЕАН і Китаєм. Крім того, позитивні зміни у відносинах між країнами АСЕАН і Китаєм відбувалися у кілька стадій, а невідповідність сил, яка, хоча і вплинула на дипломатичну поведінку АСЕАН у ставленні до Китаю, не забороняла АСЕАН застосовувати свої важелі впливу на дії Китаю. Дослідження А. Ба стали своєрідним проривом як у науковому дискурсі розуміння соціальних процесів на різних рівнях міжнародного життя й розвитку конструктивізму як однієї з теорій міжнародних відносин.

Гіро Катсумата [8] також застосовує конструктивістський підхід при оцінюванні стратегічної ролі Регіонального форуму АСЕАН. Він критикує реалістичний та неоліберальний підходи до розуміння причин утворення форуму і подає свою аргументацію зацікавленості членів АСЕАН у створенні системи співробітництва з питань безпеки в Південній Азії. Катсумата зазначає, що співробітництво з питань безпеки в регіоні складається з двох елементів: шляхів досягнення загальної безпеки, яку вперше визначила Конференція з питань безпеки та співробітництва у Європі, а також кодексу поведінки, який асоціюється зі “Шляхом АСЕАН”, де важливу роль відіграє процедура переговорів і досягнення консенсусу. Автор приходять до висновку, що АРФ треба розглядати як арену для обговорень і втілення в життя стандартів безпеки та співробітництва, яка є значно важливішою організацією, ніж її традиційно вважають [8, с.188].

На протилежних позиціях стоїть Шавн Наріне [15], який застосовує конструктивістський підхід для дослідження відносин у Південно-Східній Азії. Він зазначає, що існування АСЕАН можна найкраще пояснити з погляду британської школи міжнародних відносин. Визнаючи наявність деяких спільних рис між конструктивізмом та окремими теоретичними тезамайт британської школи, він стверджує, що британська школа має свої характерні риси, які роблять її особливо корисною під час дослідження відносин у Південно-Східній Азії з моменту створення АСЕАН в 1967 р. [15, с. 29]. І ця теза має очевидну історичну зумовленість, оскільки Англія володіє колосальним досвідом дипломатичного освоєння великої частини Азії. Наріне зауважує, що упередження членів АСЕАН щодо збереження власного суверенітету суперечать усім принципам утворення, такої організації як АСЕАН, що найяскравіше ілюструє конструктивістський підхід до регіональних відносин [15, с. 44]. Він стверджує, що наголос АСЕАН на питаннях суверенітету та принципі невтручання є придатніший для пояснення природи АСЕАН саме з позицій англійської школи, а не з погляду конструктивістського методу [15, с. 227].

Дослідження Наріне важливе тому, що демонструє, як саме теоретичні досягнення англійської школи може ефективно застосовувати в новому контексті на регіональному рівні в інших частинах світу, а не лише в Європі.

Цуйоші Кавасакі також критикує конструктивістський підхід, характеризуючи його як романтичний і наївний. Він стверджує, що функції, які виконує АРФ, переважно полягають у реалізації “Шляху АСЕАН” – регіонального кодексу поведінки та встановлення заходів зміцнення довіри, що слугують основою для програми дій країн-членів, спрямованою на задоволення інтересів держав-членів. Тому, на думку дослідника, їх найкраще аналізувати за допомогою «раціонально-інституційної лінзи» [9, с. 224], оскільки АРФ виконує таку функцію інституційного вирішення низки проблем співробітництва, яку експерти та аналітики Південно-Східної Азії характеризують як «гру з гарантіями». Це є чудовою ілюстрацією того, наскільки ефективний раціоналістичний підхід в аналізі діяльності провідних інституцій Південно-Східної Азії, та можливості його застосування для теоретичного осмислення інших регіонів світу.

Тан Сі Сенг також пропонує конструктивістський підхід до міжнародних відносин у Південно-Східній Азії. Він наголошує на тому, що науковці-конструктивісти в Південно-Східній Азії – це своєрідні методологічні та концептуальні новатори, особливо коли йдеться про нові погляди щодо створення нових регіональних інституцій. Водночас Тан Сі Сенг звинувачує їх у деякому академічному конформізмі щодо ідеї державницького центризму та ідеального/нормативного детермінізму. З погляду дослідника, багато конструктивістів поділяють раціоналістичну схильність об’єднувати суверенні утворення, тому він, як і Кавасакі, вважає їх такими, що відхиляються від ідеального розуміння міжнародного порядку в поясненні регіональних відносин у Південно-Східній Азії. Тан Сі Сенг підкреслює роль тих конструктивістів, які вийшли за рамки традиційних уявлень про роль держави, суспільства в забезпеченні регіонального порядку [14].

Дослідження цієї тематики порушують кілька важливих проблем з огляду на розвиток теоретичних аспектів міжнародних відносин у Південно-Східній Азії. Ці дослідження критикують реалізм як метод, який вважають панівним підходом в вивченні проблем у сфері безпеки в регіоні Південно-Східної Азії в історичному та порівняльному контексті. Вони водночас ставлять під сумнів заяви про те, що конструктивізм стає новою усталеною і загально визнаною теорією в опрацьованні регіональних відносин у Південно-Східній Азії. Якщо Ба, Ітон, Стаббс і Катсумата пишуть з конструктивістського погляду, то Наріне, Кавасакі і Тан, на відміну від них, критикують конструктивістські принципи й теоретичні ідеї зі зручних позицій відомої британської школи – неоліберального інституціоналізму та критичної теорії. А це, власне, і варто розглядати як довгоочікуваний теоретичний плюралізм.

Варто зазначити, що статті, які критикують конструктивізм, зосереджують свою увагу на чотирьох питаннях. Передусім, варто наголосити, що учених-конструктивістів, які спеціалізуються в галузі регіональних відносин Південно-Східної Азії, не так уже й багато, тому й не багато досліджень, аналітичних статей та експертних оцінок. Провідним методом досліджень регіональної політики та регіонального співробітництва залишається реалізм, оскільки праць, що засновані на новітніх концепціях і теоріях, зокрема на конструктивізмі, мало, і вони неоднорідні.

Попри те, що всі науковці усвідомлюють важливість факторів світосприйняття та рівня соціалізації в аналізі регіональної політики, вони таки відрізняються між собою у прогнозі щодо можливих сценаріїв та трансформаційних процесів в наявній моделі регіонального порядку. Хоча конструктивісти не всі налаштовані оптимістично щодо порядку в Південно-Східній Азії, окремі їхні критичні погляди на певні аспекти регіонального порядку межують із течією реалізму.

Другий аспект полягає в тому, що конструктивісти не обов'язково є ідеалістами, у чому їх звинувачують часто опоненти. На перший погляд, критика ніби виправдана, оскільки конструктивісти визнають можливість різних форм трансформацій у регіональному співробітництві та звертають значну увагу на нові принципи та ідеї регіонального співробітництва. Наприклад, Майкл Лейфер, який критикував світоглядний і соціологічний підхід Ачар'ї до питань міжнародних відносин у Південно-Східній Азії, зазначав, що він "достатньо аргументовано пояснює виклики, які постали перед АСЕАН" [11, с. 485]. Властиво, суть відмінностей між поглядами Лейфера та Ачар'ї полягає у розумінні джерел цих викликів. Якщо Лейфер пояснював їх обмеженням владних повноважень, то Ачар'я, натомість уважав проблемами АСЕАН рівень і якість соціалізації після розширення членства та намагання країн-членів дотримуватися принципу невтручання [1, с. 177].

Тут варто повернутися до ситуації з АРФ, яку досліджував Кавасакі. Важко навести бодай одне конструктивістське дослідження АРФ, яке можна було розглядати як значущий внесок в експертну оцінку регіонального порядку та у прогноз його ризиків і сценаріїв його підтримання. Підтримується, радше твердження про те, що АРФ таки виступає важливим інструментом соціалізації та встановлення стандартів на регіональному рівні, і це твердження ставить під сумнів домінування у політичних та академічних колах ідеї балансування сил. Однак, за іронією долі, навіть виважені заяви конструктивістів щодо повноважень та сфери діяльності регіональних інституцій зазнали нищівної критики [3, с. 230].

По-третє, дослідників Південно-Східної Азії частково можуть звинуватити у надмірній увазі до державницького центрризму та нормативного детермінізму. Наприклад, конструктивістські дослідження Південно-Східної Азії, особливо концепція "регіоналізму участі" Ачар'ї показує, що у своїх працях про регіональний порядок конструктивісти надають ваги суспільним рухам та активності мережі різних спільнот. Конструктивісти найчастіше описують державний централізм як першооснову, що можна пояснити зосередженістю конструктивістів на соціалізації еліт як на початковому етапі утворення АСЕАН [4, с. 150]. Проте це аж ніяк не означає трактування держави як єдиного, основного та найважливішого суб'єкта.

Одна справа зосереджувати увагу на державі як на основному об'єкті дослідження при сучасному міжнародному порядку, проте зовсім інше – вважати державу остаточним і постійним арбітром у встановленні майбутнього регіонального порядку. До того моменту, поки конструктивізм сприймає тезу про перетворення регіональної анархії в регіональний порядок, що засновується на активному русі різних спільнот, залишиться відкритою можливістю поступової соціалізації і впливу нових міжнародних стандартів на державну систему країн Південно-Східної Азії, що може привести до ґрунтовних регіональних змін, які здатні навіть похитнути панівну роль державної влади. Вплив глобалізації, демократизації та міжнародних стандартів

щодо прав людини на безпеку у Південно-Східній Азії лише посилює такі тенденції в регіоні.

Чи можна на підставі сказаного стверджувати, що конструктивізм містить частку нормативного детермінізму? Безсумнівно, конструктивісти трактують суспільні та ціннісні норми досить поважно, про що засвідчує їхня увага до проблем регіональної ідентичності, інституцій та інтересів. Основна відмінність між конструктивістським та матеріалістичним підходами, такими як реалізм та ліберальний інституціоналізм, полягає в тому, що останні (матеріалісти) спочатку розглядають матеріальні ресурси (силу чи багатство), а згодом звертаються до ідей, щоб заповнити наявні прогалини. Конструктивісти, на відміну від них, зосереджують увагу на нормах і цінностях відповідно до власної методології. Саме тому вони спочатку аналізують світ ідей, а вже потім застосовують матеріальні ресурси. З огляду на те, що в сфері теоретичних та аналітичних досліджень політичного та економічного життя в Південно-Східній Азії впродовж тривалого періоду переважали матеріалістичні підходи, то основним завданням конструктивістів було показати значення світу ідей у цьому регіоні, а не лише стану речей [3, с. 231].

Підсумовуючи аналіз теоретичного дискурсу в дослідженнях про регіональну політику та регіональне співробітництво в Південно-Східній Азії, слід підкреслити, що конструктивісти не претендували на універсальність своїх висновків і прогнозів, а також не прагнули досягнути вершини в обговоренні регіонального порядку в Південно-Східній Азії. Попри всю обмеженість конструктивістської інтерпретації, теоретики-конструктивісти вдосконалили загальне розуміння регіональних відносин у Південно-Східній Азії на трьох важливих напрямках. По-перше, на противагу суто матеріальному підходу, вони розширили розуміння джерел і факторів регіонального порядку через визнання важливої ролі культури, суспільних та ціннісних норм, ідентичності. По-друге, вони відійшли від статичної концепції регіонального порядку в Південно-Східній Азії. Звичайно, підвищуючи ймовірність зміни чи трансформацій у зв'язку із соціалізацією, конструктивісти висунули концепцію регіональних відносин, яка прямо суперечить некритичному сприйняттю системи рівноваги сил, яку підтримували реалісти та неореалісти. По-третє, такі праці теоретично розмаїтили та відкрили простір для обговорення цієї проблеми, а також посприяли об'єднанню традиційних підходів до дослідження Південно-Східної Азії та розширення сфери теорії міжнародних відносин.

Жваве обговорення нових теоретичних концепцій серед дослідників, аналітиків і експертів, які досліджують регіональні відносини в Південно-Східній Азії показали, що в теоретичному дискурсі регіональної політики Південно-Східній Азії не повинні переважати ані реалізм, ані конструктивізм. Конструктивісти, які критикували основні позиції реалістів та неореалістів, вже набули власних критиків. Без сумніву, Південно-Східна Азія стає важливою ареною для дослідження теорій регіональних відносин та міжнародних відносин загалом, а теоретичні досягнення на підставі практичного досвіду країн Південно-Східної Азії можна ефективно застосовувати в інших регіонах світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Acharya, Amitav*. Constructing a Security Community in Southeast Asia: ASEAN and the Problem of Regional Order. London, 2001.
2. *Ba, Alice*. Who's Socializing Whom? Complex Engagement and Sino-ASEAN Relations. // *The Pacific Review*, 2006. Vol. 19(2). P. 157–179.
3. *Duffield, John*. International institutions and Asian regional order // *Issues and Studies*, 2005. Vol. 41. P. 225–231.
4. *Eaton, Sarah*. Is ASEAN powerful? Neo-realist versus constructivist approaches to power in Southeast Asia // *The Pacific Review*, 2006. Vol. 19(2). P. 135–155.
5. *Ganesan, Narayanan*. Testing neoliberal institutionalism in Southeast Asia // *International Journal*, 1995. Vol. 50(4). P. 779–804.
6. *Hay, Colin*. *Political Analysis: A Critical Introduction*. Basingstoke, 2002. P.13–27.
7. *Higgott, Richard & Stubbs, Richard*. Competing conceptions of economic regionalism: APEC vs EAEC // *Review of International Political Economy*, 1995. Vol. 2(3). P.549–569.
8. *Katsumata, Hiro*. [Correspondence: ASEAN, Regional Integration, and State Sovereignty](#) // *International Security*, 2008. Vol. 33(2). P. 182–188.
9. *Kawasaki, Tsuyoshi*. Neither Skepticism nor Romanticism: the ASEAN Regional Forum as a Solution for the Asia-Pacific Assurance Game // *The Pacific Review*, 2006. Vol. 19(2). P. 219–237.
10. *Leifer, Michael*. *ASEAN and the Security of Southeast Asia*. London, 1989.
11. *Leifer, Michael*. Review of “The Quest for Identity: International Relations of Southeast Asia” // *The Pacific Review*, 2001. Vol. 14(3). P. 484–486.
12. *Murphy, Craig & Nelson, Douglas*. International political economy: a tale of two heterodoxies // *British Journal of Politics and International Relations*, 2001. – Vol. 3(3). P. 393–412.
13. *Phillips, Nicola*. ‘Globalizing the study of International Political Economy’, in Nicola Phillips (ed.) *Globalizing International Political Economy*. Basingstoke, 2005. P. 1–19.
14. *Seng, Tan See*. Rescuing Constructivism from the Constructivists: A Critical Reading of Constructivist Interventions in Southeast Asian Security // *The Pacific Review*, 2006. Vol. 19(2). P. 239–260.
15. *Shaun, Narine*. *Explaining ASEAN: Regionalism in Southeast Asia*. Boulder, 2002.
16. *Stubbs, Richard*. ASEAN Plus Three: Emerging East Asian Regionalism? // *Asian Survey*, 2002. Vol. XLII. No 3. P. 441–448.
17. *Tickner, Arlene*. Seeing IR differently: notes from the Third World // *Millennium: Journal of International Studies*, 2003. Vol. 32(2). P. 295–324.

**INTERNATIONAL RELATIONS THEORY AND SOUTHEAST ASIA'S
REGIONAL RELATIONS**

Mykhaylo Komarnytskyy

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: mikekomar@gmail.com*

This article analyses the emergence of new theoretical approaches as well as refinements to the old neo-realist perspective of Southeast Asia's regional relations. Sufficient part of the article features a constructivist challenge to realism – the dominant perspective on Southeast Asian international relations. This approach have helped to broaden the understanding of Southeast Asia's regional order, the role of local actors, and the possibility of transformation through socialization and institution building.

Keywords: Southeast Asia, realism, constructivism, theoretical pluralism, ASEAN, security cooperation.

**РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В ЮГО-ВОСТОЧНОЙ
АЗИИ В СВЕТЕ НОВЫХ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ КОНЦЕПЦИЙ**

Михайло Комарницький

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина,
e-mail: mikekomar@gmail.com*

Рассмотрено новые тенденции развития региональных отношений в Юго-Восточной Азии в теоретическом осмыслении международных и локальных исследователей, аналитиков и экспертов. Проанализировано переход от традиционно используемых методов реализма и неореализма в теоретическом дискурсе региональной политики Юго-Восточной Азии к конструктивистским идеям и методам исследования. Раскрыто роль исследований, основанных на теории конструктивизма, и их влияние на более глубокое понимание регионального порядка в Юго-Восточной Азии.

Ключевые слова: Юго-Восточная Азия, АСЕАН, реализм, конструктивизм, теоретический плюрализм, сотрудничество в сфере безопасности.

Стаття надійшла до редколегії 16.03.2009

Прийнята до друку 19.05.2009